

150. Bijbelstudie over DE MYTHE VAN DE TIEN VERLOREN STAMMEN ISRAELS MITOS ASERET SHIV'TEI YIS'RA'EL HA'AVODIM מיתוס עשרת שבטי ישראל האבודים

Deel 1: De wegvoering in de ballingschap

Enkele jaren geleden heb ik een zevendelige bijbelstudiereeks geschreven over de zoektocht naar de verblijfplaats van de Ark des Verbonds, die sinds eeuwen een voortdurende passie is van talrijke bijbelwetenschappers, historici, archeologen en avonturiers. Niet minder fascinerend is het lot van de tien stammen van het koninkrijk Israël, die als straf voor hun afgoderij in de Assyrische ballingschap werden weggevoerd en daarna spoorloos uit de geschiedenis zijn verdwenen en daarom als 'de verloren tien stammen' worden aangeduid. Van de Leviëten en de beide stammen van het Koninkrijk Juda, die ruim 130 jaar later om dezelfde reden in de Babylonische ballingschap werden weggevoerd, is het daarentegen bekend, dat zij grotendeels zijn teruggekeerd en als de voorouders van de huidige Joden worden beschouwd. Het lot en de mysterieuze verblijfplaats van de 'verloren' tien stammen is echter altijd een bron voor allerlei speculaties geweest. Hierover doen al eeuwenlang de meest merkwaardige en fantastische theorieën de ronde. Toch hoe verloren zijn de 'verloren' stammen eigenlijk? Op deze vraag zullen wij in deze studiereeks een antwoord proberen te vinden.

De twaalf stammen van Israël

De twaalf stammen van Israël zijn volgens de Tora te herleiden tot de twaalf zonen van Ya'aqov [Jakob], waaruit zij voortkwamen. De namen van de stammen luiden als volgt: ראובן Re'uven [Ruben], שמעון Shim'on [Simeon], לוי Levi [Levi], יהודה Yehuda [Juda], דן Dan [Dan], זבולון Z'vulun [Zebulon], אפרים Ef'rayim [Efraïm], מנשה M'nashe [Manasse] en בנימין Bin'yamin [Benjamin]. In יהושע Y'hoshua [Jozua] 14 t/m 19 lezen wij, dat iedere stam in het Beloofde Land een eigen erfdeel kreeg, met uitzondering van de stam Levi. Deze kreeg geen eigen grondgebied, maar leefde volgens hoofdstuk 21 verspreid over de gebieden van de andere stammen in hun Leviëtensteden. Doordat de nakomelingen van Yosef opgedeeld waren in de stammen Ef'rayim en M'nashe bleef het aantal stamgebieden desalniettemin twaalf. Onder de koningen Sha'ul [Saul], David en Sh'lomo [Salomo] vormden de twaalf stammen samen het koninkrijk Israël.

Splitsing van Israël in twee aparte koninkrijken

Na de dood van Sh'lomo [Salomo] in 930 v.g.t. (volgens andere bronnen 922 v.g.t.) viel het rijk uiteen. In מלכים Melachim alef [1 Koningen] 11:9-13 werd dit reeds door de Eeuwige zelf aan Sh'lomo aangekondigd en in de verzen 26 t/m 40 van het zelfde hoofdstuk lezen wij een profetie, waarin door de profeet Achia aan de Efraïmiet Yarov'am [Jerobeam] de heerschappij over tien van de 12 stammen werd voorspeld. Achia, die afkomstig was uit Shilo, scheurde zijn nieuwe mantel in 12 stukken en gaf tien daarvan aan Yarov'am met de uitleg, dat de Eeuwige het koninkrijk van Sh'lomo na diens dood in tweeën zal scheuren als straf voor zijn afgoderij en dat Hij aan Yarov'am het koningschap over tien stammen zal geven waardoor er voor het huis van David slechts twee stammen zouden overblijven, die echter als één beschouwd zullen worden. Dat werd later het Koninkrijk Juda. Het tienstammenrijk behield de naam Israël, maar werd ook 'Efraïm' genoemd omdat zijn eerste koning uit deze stam afkomstig was. Yarov'am kreeg daarbij de belofte, dat de Eeuwige hem en zijn huis zal zegenen en zijn koningschap zal bestendigen als hij doet wat goed is in G'ds ogen, luistert naar wat Hij hem gebiedt en Zijn geboden en voorschriften in acht neemt. Daar heeft Yarov'am zich echter nooit aan gehouden en ook onder alle koningen van de tien stammen die hem opgevolgd zijn, was er niet één, die

aan de Eeuwige trouw is gebleven. Yarov'am ging al direct de fout in, want meteen na deze belofte lezen wij, dat Sh'lomo trachtte hem te doden. Waarom hij dat wilde doen staat er niet bij vermeldt, maar waarschijnlijk heeft Yarov'am de dood van Sh'lomo niet afgewacht en opgrond van de profetie een opstand tegen hem op gang gezet. Wat hij precies gedaan heeft weten we uiteraard niet, maar uit de reactie van Sh'lomo kunnen we wel concluderen, dat Yarov'am klaarblijkelijk geprobeerd heeft, nog tijdens het leven van Sh'lomo de beloofde troon te bestijgen hetgeen hem dus niet is gelukt. De opstand werd vermoedelijk neergeslagen en Sh'lomo trachtte zijn gevaarlijke tegenstander in handen te krijgen om hem te doden. Yarov'am zag na de mislukte opstand kans in allerijl het land te verlaten om aan de toorn van koning Sh'lomo te ontkomen en vluchtte naar Egypte, waar hem tot aan de dood van Sh'lomo asiel verleend werd. Rechav'am [Rechabeam], die zijn vader Sh'lomo opvolgde, mag dan wel de zoon van de wijste man op aarde geweest zijn, maar van de wijsheid van zijn vader heeft hij helaas niets geërfd. Zijn allereerste beslissing als troonsopvolger bleek al een domme beslissing geweest te zijn! Zijn aanspraak op de troon werd door niemand betwist en na de dood van zijn vader was het niet meer dan vanzelfsprekend dat hij tot koning zou worden uitgeroepen. Toch ging hij voor alle zekerheid naar Sh'chem [Sichem] voor de plechtige inauguratie en dat had hij dus beter niet moeten doen, want de Eeuwige wilde natuurlijk, dat dit in Jeruzalem zou gebeuren. Wij kunnen ervan uitgaan, dat Rechav'am waarschijnlijk op de hoogte was van de profetie, dat er tien stammen van zijn koninkrijk afgescheurd zullen worden, en om dit te voorkomen ging hij naar Sh'chem om daar de tien stammen gunstig te stemmen. Dat bleek een ondoordachte en fatale beslissing geweest te zijn, die de breuk alleen maar verhaast had. Hij liet zich op dat moment liever leiden door de wens van het volk in plaats van de wil van de Eeuwige, en dat is de grootste fout die een leider kan maken. De tweede fout die hij maakte was, dat hij wel gehoor gaf aan het vraag van het volk om naar Sh'chem te komen, maar niet aan hun nederig verzoek om het juk dat zijn vader hun had opgelegd, lichter te maken. Zij zonden daarom boden naar Egypte om Yarov'am [Jerobeam] te vragen, hun woordvoerder te zijn. Dat hoefden ze niet eens te doen, want hij was toch al van plan terug te komen zodra hij hoorde dat Sh'lomo overleden was. Hij wist natuurlijk maar al te goed, dat de Eeuwige hem de kroon beloofd had. Hij was dus heel graag de woordvoerder van de tien stammen in het geschil met Rechav'am, die zichzelf de poten onder zijn eigen stoel afzaagde door geen gehoor te geven aan het verzoek van het volk en hen het hardvochtige antwoord gaf, dat hij hun juk nog zal verzwaren en hen zal tuchtigen met gesels. Dit had tot gevolg, dat de tien stammen zich afsplitsten en Yarov'am tot koning kozen. De scheuring van het koninkrijk, die door de Eeuwige al was aangekondigd, was dus niet alleen maar het gevolg van de afgoderij van Sh'lomo, 'maar ook van de dwaze, ondoordachte en ontactische beslissing van zijn zoon Rechav'am! Het grote machtige koninkrijk Israël, dat door David en Sh'lomo in vele jaren moeizaam opgebouwd werd, was dus binnen één dag uiteengevallen. Yarov'am was nu de koning over heel Israël, dat ook na de deling van het rijk nog dezelfde naam behield, met uitzondering van het kleine zuidelijke deel, dat de stammen Juda en Benjamin toebehoorde, waarover Rechav'am als koning mocht blijven regeren. Deze twee stammen vormden samen het koninkrijk Juda, met Jeruzalem als hoofdstad. Het noordelijke deel, dat tien van de twaalf stammen omvatte, het koninkrijk Israël met de nieuwe hoofdstad Shom'ron [Samaria], werd in de profetische boeken van de TeNaCH ook Efraïm genoemd, naar de meest dominante stam. De hele geschiedenis van het noordelijke rijk is helaas een bedroevende opsomming van zedeloosheid, geloofsafval en afgodendienst. Terwijl de koningen van Juda uit het geslacht van David met vallen en opstaan de Eeuwige doorgaans trouw bleven en uiteindelijk zelfs de Mashiaח uit hen is voortgekomen, vielen de koningen van het noordelijke koninkrijk Israël steeds verder van G'd af met het gevolg dat de tien stammen uiteindelijk in ballingschap werden weggevoerd en zoek zijn geraakt. De vraag is echter wat daarna met hen gebeurd is. Zijn de tien stammen geheel spoorloos verdwenen? Zijn ze echt nooit terug gevonden? Is er echt helemaal niemand van deze verloren stammen boven water gekomen? Bleven echt alleen nog maar de twee stammen van het zuidelijke koninkrijk Juda over? En zijn alleen deze twee stammen teruggekeerd uit de ballingschap waarin zij zelf later terecht zijn gekomen? Zijn de huidige Joden de enige Israëlieten en behoren alle Joden tot de stam Juda? En hoe zit het dan met de Levieten? Zijn zij geen Joden? Op al deze vragen hoop ik in deze studiereeks een antwoord te kunnen geven.

Velen van de 10 stammen sloten zich aan bij het Koninkrijk Juda

Om te beginnen moeten we eerst even goed beseffen, dat Israël G'ds uitverkoren volk is en dat de scheuring van het koninkrijk Israël in twee aparte delen niet alleen een politieke en ethnische splitsing van 10 stammen en 2 stammen was, maar dat er tegelijkertijd ook een schifting plaats vond tussen het kleine deel van het volk dat trouw gebleven is aan de G'd van Israël en het grote deel dat avallig is geworden en er de voorkeur aan gaf, de afgoden te dienen. Maar het zou wel heel erg naïef zijn te veronderstellen dat de scheiding tussen gelovigen en ongelovigen precies tussen de afgebakende stammen zou hebben plaatsgevonden. Natuurlijk is het wel een feit dat de meeste Israëlieten die deel uitmaakten van de noordelijke tien stammen hun nieuwe koning helaas volgden in zijn afgodendienst, maar gelukkig niet allemaal. Velen uit deze tien stammen zijn wel trouw gebleven aan de Eeuwige en hebben ervoor gekozen, zich bij Juda aan te sluiten, zoals er geschreven staat: *“Rechav'am [Rechabeam] woonde te Jeruzalem... De priesters en de Levieten echter uit geheel Israël voegden zich uit hun gehele gebied bij hem, want de Levieten verlieten hun weidegronden en hun bezitting en gingen naar Juda en Jeruzalem, omdat Yarov'am [Jerobeam] en zijn zonen het hun onmogelijk maakten voor de Eeuwige het priesterambt te bekleden. Want hij stelde zich priesters aan voor de hoogten, voor de veldgeesten, en voor de kalveren die hij gemaakt had. Na hen zijn uit al de stammen van Israël zij die hun hart erop gezet hadden de Eeuwige, de G'd van Israël, te zoeken, te Jeruzalem gekomen, om aan de Eeuwige, de G'd hunner vaders, te offeren. Zij versterkten het koninkrijk Juda en waren gedurende drie jaren een krachtige steun voor Rechav'am, de zoon van Sh'lomo [Salomo], want zij bewandelden drie jaren de weg van David en Sh'lomo.”* (Div'rei haYamim bet [2 Kronieken] 11:5 en 13-17). Helaas ging Rechav'am na die drie jaar zelf ook de fout in, maar gelukkig kwam hij later weer tot inzicht en verootmoedigde zich voor de Eeuwige. Niet alleen de priesters en de Levieten verhuisden naar het zuiden, maar ook de gelovigen uit alle tien stammen van Israël sloten zich aan bij Yehuda [Juda] en werden Yehudim [Joden]. Vanaf dat moment waren de Joden niet alleen degenen die uit de stam Juda afkomstig waren, maar ook de gelovigen uit alle overige stammen! Ook in de tijd van Asa, de kleinzoon van Rechav'am, kwamen daar nog velen uit het tienstammenrijk bij: *“Zodra Asa deze woorden hoorde, de profetie die Azarya, de zoon van Oded, gesproken had, greep hij moed, en hij deed de gruwelen weg uit het gehele land Juda en Benjamin, en uit de steden die hij op het gebergte van Efraïm ingenomen had. Ook vernieuwde hij het altaar van de Eeuwige, dat voor de voorhal van de Eeuwige stond. Hij riep geheel Juda en Benjamin bijeen met degenen die bij hen verblijf hielden uit Efraïm, Manasse en Simeon (want velen uit Israël gingen tot hem over, toen zij zagen, dat de Eeuwige, zijn G'd, met hem was), en zij kwamen bijeen te Jeruzalem in de derde maand van het vijftiende jaar der regering van Asa en offerden aan de Eeuwige op die dag van de buit die zij meegebracht hadden, zeventhonderd runderen en zeventuizend stuks kleinvee.”* (Div'rei haYamim bet [2 Kronieken] 15:8-11). Velen uit Israël sloten zich aan bij Juda om de Eeuwige te kunnen dienen, want de tempel was in Jeruzalem.

Wegvoering van de 10 stammen naar het Assyrische Rijk

Ondanks de duidelijke en herhaalde waarschuwingen en oordelen bleven de Israëlieten van het tienstammenrijk halsstarrig weigeren naar de profeten van de Eeuwige te luisteren en gingen ermee door Zijn geboden te negeren en de Ba'al en andere afgoden te vereren. Zij verbrandden zelfs hun eigen kinderen op de altaren van Moloch, gebruikten toverkunst en raadpleegden de waarzeggers. In het jaar 722 v.g.t. was het geduld van de Eeuwige definitief op en maakte daar een abrupt einde aan! Het noordelijke rijk Israël werd in dat jaar door de Assyriërs veroverd en het grootste deel van de bevolking in ballingschap weggevoerd. Hierover lezen wij het volgende verslag: *“In het twaalfde jaar van Achaz, de koning van Yehuda [Juda], werd Hoshea [Hosea], de zoon van Ela, koning over Israël te Shom'ron [Samaria]; hij regeerde negen jaar. Hij deed wat kwaad is in de ogen van de Eeuwige, echter niet zoals de koningen van Israël die voor hem geweest waren. Tegen hem trok Salmanassar, de koning van Assur [Assyrië], op; en Hoshea onderwierp zich aan hem en betaalde hem schatting. Maar toen de koning van Assur een samenzwering bij Hoshea ontdekte, dat hij gezanten naar So, de koning van Egypte, gezonden had en aan de koning van Assur geen schatting meer opbracht, zoals van jaar tot jaar, nam de*

koning van Assur hem gevangen en sloot hem in boeien in de gevangenis. De koning van Assur trok door het gehele land, rukte op naar Shom'ron [Samaria] en belegerde het drie jaar. In het negende jaar van Hoshea nam de koning van Assur Shom'ron in; hij voerde Israël in ballingschap naar Assur en deed hen wonen in Chalach, aan de Chabor, de rivier van Gozan en in de steden der Meden.” (מלכים ב' Melachim bet [2 Koningen] 17:1-6). Ook in het volgende hoofdstuk wordt de wegvoering van de tien stammen beschreven: *“In het vierde jaar van koning Chiz'qiya [Hizkia] - dat is het zevende jaar van Hoshea [Hosea], de zoon van Ela, de koning van Israël - trok Salmanassar, de koning van Assur, op tegen Shom'ron [Samaria] en sloeg het beleg ervoor. Men nam het in na verloop van drie jaren; in het zesde jaar van Chiz'qiya - dat is het negende jaar van Hoshea, de koning van Israël - werd Shom'ron ingenomen. De koning van Assur voerde Israël in ballingschap naar Assur en bracht hen naar Chalach, Chabor, de rivier van Gozan en de steden der Meden omdat zij niet hadden geluisterd naar de Eeuwige, hun G'd, maar Zijn verbond hadden overtreden: al wat Hij aan Moshe [Mozes], de knecht van de Eeuwige had geboden; zij hadden er niet naar geluisterd en het niet gedaan.”* (מלכים ב' Melachim bet [2 Koningen] 18:9-12). Salmanassar V, in het Akkadisch Shalmanu-assared genaamd, de koning van het machtige Assyrië van 727 tot 722 v.g.t., belegerde de hoofdstad van Israël, Shom'ron [Samaria], drie jaar lang, maar maakte haar inname waarschijnlijk niet meer mee omdat hij volgens sommige bronnen nog tijdens het beleg het slachtoffer werd van een moordaanslag. Het was zijn opvolger, Sargon II, in het Akkadisch Sharru-kin geheten, die de hoofdstad verwoestte en het grootste deel van de bevolking na de omverwerping van het koninkrijk Israël deporteerde naar diverse delen van het Assyrische Rijk. Sargon II regeerde van 722 tot 705 v.g.t. en werd opgevolgd door Sanherib ofwel Sin-ahhi-eriba, waar ik straks nog op zal terugkomen. Het Koninkrijk Israël, dat in 930 v.g.t. werd opgericht, hield in 722 v.g.t. op te bestaan en viel in dat jaar definitief in de handen van de Assyriërs. De overjordaanse stammen werden reeds door de vader van Salmanassar V, Tiglat-Pileser III, naar Assyrië gedeporteerd en kregen daar bijna de zelfde gebieden toegewezen als de rest van de stammen die later daarheen gebracht werden: *“Na verloop van tijd werden R'uven [Ruben], Gad en Oost-M'nashe [Manasse] de G'd van hun voorouders ontrouw en begonnen ze zich af te geven met de goden van de volken die G'd voor hen uit het land had verdreven. Daarom zette de G'd van Israël koning Pul van Assyrië, ook bekend als Tiglat-Pileser, ertoe aan om hen als ballingen weg te voeren. Hij bracht hen naar Chalach, Chabor, Hara en de rivier van Gozan, en daar wonen ze tot op de dag van vandaag.”* (דברי הימים א' Div'rei haYamim alef [1 Kronieken] 5:25-26, NBV). Tiglat-Pileser III, die van 745 tot 727 v.g.t. over het Assyrische Rijk regeerde, werd in het Akkadisch Tukulti-apil-Esharra genoemd, maar droeg ook de Babylonische naam Pulu. Zo werden de noordelijke stammen van Israël door de Assyrische koningen in twee fases in ballingschap weggevoerd en verspreid over hun enorme rijk. De bovengenoemde gebieden waar zij naartoe werden gebracht, zal ik straks nader onder de loep nemen. De verwoesting van hun hoofdstad en de wegvoering van de bevolking naar de ballingschap betekende niet alleen het einde van het noordelijk koninkrijk Israël, maar ook van de tien stammen met hun eigen identiteit, die daarom ook de tien 'verloren' of 'verdwenen' stammen worden genoemd. Maar zijn deze stammen echt verdwenen?

Niet allen uit de tien stammen werden weggevoerd in ballingschap

We hebben al gezien, dat velen uit deze 10 stammen zich gedurende de ruim 200 jaar zolang het noordelijke koninkrijk Israël bestond bij het zuidelijke koninkrijk Juda hadden aansloten. Ook zullen er ongetwijfeld Israëlieten geweest zijn, die voor de Assyriërs naar Juda waren gevluht. Maar daarnaast zijn er ook diverse aanwijzingen in de TeNaCH terug te vinden, dat niet allen uit de tien stammen naar Assyrië werden weggevoerd. Zo geeft *עמרוס* Amos 5:1-3 een wenk, dat een tiende van de bevolking achterbleef zoals de profeet aankondigde: *“Hoort dit woord, dat Ik over u aanhef, een klaaglied, huis Israëls: Gevallen is zij, zij zal niet weer opstaan de jonkvrouw Israëls, nedergeworpen ligt zij op haar bodem, niemand richt haar op. Want zo zegt Adonai, de Eeuwige: De stad die met duizend uittrekt, zal er honderd overhouden, en die met honderd uittrekt, zal er tien overhouden voor het huis Israëls.”* Zie echter ook Seder Olam Raba 22, waarin staat dat een achtste van de bevolking achtergebleven is. Hoe dan ook, of het nou een tiende of een achtste van de bevolking is doet er niet toe, in elk geval bleven er nog velen in

hun eigen stamgebieden achter. Ik zal enkele teksten citeren om dit te bewijzen. Wij hebben in מלכים ב Melachim bet [2 Koningen] 18:9-12 zojuist gelezen, dat de verovering van Shom'ron [Samaria] en de wegvoering van de tien stammen heeft plaatsgevonden in het negende jaar van Hoshea [Hosea], de koning van Israël. Dat is het zesde regeringsjaar van Chiz'qiyah [Hizkia], de koning van Juda, die ook Y'chiz'qiyahu [Jechizkia] genoemd werd. Enkele jaren later, toen de tien stammen al lang in de ballingschap vertoefden, nodigde hij alle Israëlieten, die in de noordelijke stamgebieden achtergebleven waren uit, om gezamenlijk het Pesachfeest te vieren in Jeruzalem: *“Toen zond Y'chiz'qiyahu [Jechizkia] een boodschap tot geheel Israël en Yehuda [Juda], ja, zelfs schreef hij brieven aan Efrayim [Efraim] en M'nashe [Manasse], dat zij zouden komen naar het huis van de Eeuwige te Jeruzalem, om voor de Eeuwige, de G'd van Israël, het Pesach te vieren. En de koning, zijn oversten en de gehele gemeente te Jeruzalem overlegden, dat zij het Pesach zouden vieren in de tweede maand, want zij konden het op de gewone tijd niet vieren, omdat zich niet voldoende priesters geheiligd hadden en het volk niet in Jeruzalem samengekomen was. Dit verwierf de goedkeuring van de koning en van de gehele gemeente. Toen namen zij het besluit, een bevel te laten uitgaan door geheel Israël van Be'ersheva [Berseba] tot Dan, om in Jeruzalem de Eeuwige, de G'd van Israël, het Pesach te vieren, want men had het niet, zoals was voorgeschreven, algemeen gevierd. De ijlboden nu gingen met de brieven van de koning en zijn oversten door geheel Israël en Juda, en zeiden overeenkomstig het gebod des konings: Israëlieten, keert weder tot de Eeuwige, de G'd van Av'raham [Abraham], Yitz'chaq [Isaäk] en Yis'ra'el [Israël], dan zal Hij wederkeren tot de ontkomenen, die u overgebleven zijn uit de macht van de koningen van Assur. Weest dan niet als uw vaders en als uw broeders, die ontrouw geweest zijn jegens de Eeuwige, de G'd hunner vaders, zodat Hij hen maakte tot een voorwerp van ontzetting, zoals gij ziet. Weest thans niet hardnekkig zoals uw vaders, geeft de Eeuwige uw hand en komt tot zijn heiligdom, dat Hij voor altijd geheiligd heeft, en dient de Eeuwige, uw G'd, opdat zijn brandende toorn zich van u afkere. Want, wanneer gij wederkeert tot de Eeuwige, dan zullen uw broeders en zonen erbarming vinden bij degenen die hen als gevangenen hebben weggevoerd, en dan zullen zij naar dit land wederkeren. Want genadig en barmhartig is de Eeuwige, uw G'd: Hij zal het aangezicht niet van u afwenden, indien gij tot Hem wederkeert. Toen de ijlboden van stad tot stad door het land van Efrayim [Efraim] en M'nashe [Manasse] trokken en tot Z'vulun [Zebulon] toe, lachte men hen uit en bespotten men hen. Maar enige mannen uit Asher, M'nashe en Z'vulun verootmoedigden zich en kwamen naar Jeruzalem. Ook in Yehuda [Juda] bewerkte de hand G'ds, dat zij één van zin waren, om het gebod des konings en der oversten naar het woord des Eeuwigen te volbrengen. En er kwam veel volk te Jeruzalem bijeen, om het feest der ongezuurde broden in de tweede maand te vieren, een zeer talrijke gemeente. Toen maakten zij zich op en verwijderden de altaren in Jeruzalem, ook al de reukofferaltaren verwijderden zij en wierpen die in de beek Qid'ron [Kidron]. Daarna slachtten zij het Pesach op de veertiende der tweede maand. Toen schaamden zich de priesters en de Levieten, zij heiligden zich en brachten brandoffers in het huis van de Eeuwige. En zij stonden op hun plaats volgens de verordening, overeenkomstig de wet van Moshe [Mozes], de man G'ds. De priesters spregden het bloed, dat de Levieten hun toereikten. Want, omdat velen onder de gemeente zich niet geheiligd hadden, waren de Levieten belast met het slachten der Pesachoffers voor ieder die ze niet zelf de Eeuwige kon heiligen, omdat hij niet rein was. Want het grootste gedeelte van het volk (velen uit Efrayim en M'nashe, Yisachar en Z'vulun) had zich niet gereinigd; toch aten zij het Pesach, in strijd met het voorschrift. Maar Y'chiz'qiyahu bad voor hen: De Eeuwige die goed is, doe verzoening over ieder die zijn hart erop gericht heeft G'd, de Eeuwige, de G'd zijner vaders, te zoeken, al was het niet naar de reinheid welke bij het heilige past. En de Eeuwige verhoorde Y'chiz'qiyahu en genas het volk. Zeven dagen lang vierden de Israëlieten die zich te Jeruzalem bevonden het feest der ongezuurde broden met grote vreugde. De Levieten en de priesters loofden de Eeuwige dag op dag onder begeleiding van instrumenten tot lof van de Eeuwige. - De gehele gemeente van Juda, de priesters, de Levieten, de gehele gemeente die uit Israël gekomen was, en de vreemdelingen, zowel die uit het land van Israël gekomen waren, als die in Juda woonden, verheugden zich. Er was grote vreugde in Jeruzalem, want sinds de dagen van Sh'lomo [Salomo], de zoon van David, de koning van Israël, was iets dergelijks in Jeruzalem niet geschied. Toen stonden de levitische priesters op en zegenden het volk, en hun stem werd gehoord; hun gebed kwam tot in zijn heilige woning, tot in de hemel. - Toen nu dit*

alles geëindigd was, trokken al de Israëlieten, die zich daar bevonden, uit naar de steden van Juda, verbrijzelden de gewijde stenen, hieuwen de gewijde palen om en vernielden grondig de hoogten en de altaren uit geheel Juda en Benjamin en in Efraim en Manasse. Daarna keerden al de Israëlieten naar hun steden terug, ieder naar zijn eigen bezitting.” (דברי הימים ב Div'rei haYamim bet [2 Kronieken] 30:1-21, 25-27 en 31:1). Ook in het verslag van de Pesachviering die onder koning Yoshiyahu [Josia] plaats vond, wordt het gelovige overblijfsel van geheel Israël genoemd. “Daarop vierde Yoshiyahu in Jeruzalem de Eeuwige het Pesach. Men slachtte het Pesach op de veertiende der eerste maand. - De Israëlieten die zich daar bevonden, vierden toen het Pesach benevens het feest der ongezuurde broden, zeven dagen lang. Zulk een Pesach was in Israël niet gevierd sinds de dagen van de profeet Sh'mu'el [Samuel]; geen der koningen van Israël heeft het Pesach gevierd zoals Yoshiyahu het vierde met de priesters, de Levieten en geheel Juda en Israël dat zich daar bevond, en met de inwoners van Jeruzalem. In het achttiende jaar van de regering van Yoshiyahu werd dit Pesach gevierd.” (דברי הימים ב Div'rei haYamim bet [2 Kronieken] 35:1 en 17-19). U ziet dus, dat er behalve de vele Israëlieten uit de tien stammen, die zich reeds lang vóór de Assyrische ballingschap bij Juda hadden aangesloten, er ook nog velen waren die zich ook tijdens de ballingschap van hun stamgenoten nog steeds in hun eigen stamgebieden bevonden. De zogenaamde ‘verloren stammen’ waren dus nog steeds vertegenwoordigd.

Wegvoering van de 2 stammen en de Leviten naar het Babylonische Rijk

Yoshiyahu [Josia] was de laatste goede koning van Juda, die wandelde op de wegen van David en deed wat recht is in de ogen van haShem. Zijn opvolgers Yeho'achaz [Joachaz], Yehoyaqim [Jojakim], Yehoyachin [Jojakin] en Tzid'qiyahu [Sedekia] daarentegen deden wat kwaad is in de ogen van de Eeuwige. Toch zij niet alleen: “Ook de leiders van de priesters en het volk verzaakten voortdurend hun plichten, gaven zich over aan de verfoeilijke praktijken van andere volken en bezoedelden de tempel die de Eeuwige in Jeruzalem geheiligd had. De Eeuwige, de G'd van hun voorouders, waarschuwde hen bij monde van Zijn boden, die Hij telkens opnieuw naar hen toe zond omdat Hij Zijn volk en woning voor de ondergang wilde behoeden. Maar zij lachten G'ds boden uit, minachtten Zijn woorden en dreven de spot met Zijn profeten, totdat de toorn van de Eeuwige tegen Zijn volk zo hoog oplaaide dat niets hen meer kon helpen. Toen stuurde Hij de koning van de Chaldeeën op hen af, die hun uitgelezen mannen ombracht in hun heilige tempel. Niemand werd gespaard; jonge mannen en vrouwen, oude mensen en ook hoogbejaarden werden aan de koning uitgeleverd. En alle voorwerpen uit de tempel van G'd, de grote zowel als de kleine, liet hij naar Babel overbrengen, evenals de schatten uit de tempel en de kostbaarheden van de koning en zijn raadsheren. Ze staken de tempel van G'd in brand en haalden de stadsmuur van Jeruzalem neer. Ook alle paleizen werden in brand gestoken en gingen met kostbaarheden en al in vlammen op. De mensen die aan het zwaard ontkomen waren, werden als ballingen naar Babylonië meegevoerd, waar ze de koning en zijn nakomelingen als slaven dienden totdat het rijk in handen viel van Perzië. Zo ging in vervulling wat de Eeuwige bij monde van Yir'm'yahu [Jeremia] had voorgezegd. Zeventig jaar bleef het land braak liggen en had het rust, totdat alle niet in acht genomen shabatsjaren vergoed waren.” (דברי הימים ב Div'rei haYamim bet [2 Kronieken] 36:14-21, NBV). Wat heeft de profeet nu precies voorgezegd? Ik citeer eveneens uit de nieuwe vertaling: “Omdat jullie niet naar Mij hebben geluisterd, zal Ik alle volken van het noorden met Mijn dienaar, koning Nebukadnessar van Babylonië, ontbieden, spreekt de Eeuwige. Ik stuur ze op de inwoners van dit land af en op alle omringende volken. Ik breng alle inwoners om; ze zullen afschuw en ontzetting wekken, en dit land zal voor altijd in puin liggen. Ik laat de vreugdezangen verstommen, bruid en bruidegom zullen niet langer van vreugde zingen, het geluid van de handmolens zal versterven en het licht van de lampen zal doven. Heel dit land valt in puin en wordt een woestijn, en ook de omringende volken zullen de koning van Babylonië dienen, zeventig jaar lang. Maar als die zeventig jaar voorbij zijn, zal ik de koning van Babylonië en zijn volk voor hun misdaden laten boeten, spreekt de Eeuwige. Ik maak het land van de Chaldeeën voor altijd tot een woestijn. Ik breng over dat land het onheil dat Ik het aangekondigd heb, alles wat in dit boek geschreven staat en door Yir'm'yahu [Jeremia] tegen alle volken geprofeteerd is. Dan zullen de Chaldeeën zelf door vele volken en machtige koningen worden onderworpen. Zo zal Ik hun vergelden wat

ze hebben misdaan!” (יִרְמְיָהוּ Yir'm'yahu [Jeremia] 25:8-14). Het eerste deel van deze profetie ging in het jaar 586 v.g.t. in vervulling: *“In het negende jaar van zijn regering, in de tiende maand, op de tiende van de maand, rukte Nebukadnessar, de koning van Babel, zelf met zijn gehele leger tegen Jeruzalem op en sloeg het beleg erom, en zij bouwden er een belegeringswal omheen. Zo werd de stad belegerd tot het elfde jaar van koning Tzid'qiyahu [Sedekia]. Op de negende van de vierde maand, toen de hongersnood in de stad zwaar geworden was en er geen brood meer was voor het volk des lands, werd een bres in de stadsmuur geslagen; en al de krijgslieden vluchtten des nachts door de poort tussen de beide muren bij de koninklijke tuin (de Chaldeeën nu lagen rondom tegen de stad), en sloegen de weg in naar de Vlakte. Maar het leger der Chaldeeën zette de koning na en achterhaalde hem in de vlakte van Yericho [Jericho]; zijn gehele leger werd van hem gescheiden en verstrooid. Zij grepen de koning, brachten hem naar de koning van Babel te Riv'la [Ribla], en men velde vonnis over hem: de zonen van Tzid'qiyahu bracht men voor diens ogen ter dood; en hij liet de ogen van Tzid'qiyahu verblinden en hem met twee koperen ketenen binden; en men bracht hem naar Babel. Daarna, in de vijfde maand, op de zevende van de maand (dat was het negentiende jaar van koning Nebukadnessar, de koning van Babel) kwam Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, de dienaar van de koning van Babel, te Jeruzalem, en verbrandde het huis van de Eeuwige en het koninklijk paleis; alle huizen in Jeruzalem, althans alle huizen der aanzienlijken, verbrandde hij met vuur. En het leger der Chaldeeën, dat met de bevelhebber van de lijfwacht was, haalde gezamenlijk de muren rondom Jeruzalem neer. De rest van het volk, die in de stad nog was overgebleven, en de overlopers die naar de koning van Babel overgelopen waren, de rest van de menigte voerde Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, in ballingschap. Slechts enige van de armen van het land liet de bevelhebber van de lijfwacht achterblijven als wijngaardeniers en als landbouwers.”* (מְלָכִים ב' Melachim bet [2 Koningen] 25:1-12). Door het gebruik van het woord 'enige' in vers 12 in de NBG-vertaling zou men de indruk kunnen krijgen, dat slechts een handjevol Judeeërs in hun land achterbleven. In de nieuwe vertaling staat het iets genuanceerder: *“Slechts de allerarmsten liet hij achter om voor de wijngaarden en akkers te zorgen.”* Gezien het feit, dat de allerarmsten in vroegere tijden beslist geen minderheid waren, zal het aantal achterblijvers dus aanzienlijk groter geweest zijn dan algemeen wordt aangenomen. Dit ontnem ik ook uit de verzen 21b t/m 26 van het zelfde hoofdstuk: *“Zo werd Juda uit zijn land in ballingschap weggevoerd. Over de rest van het volk in het land van Juda, die hij had laten overblijven, stelde Nebukadnessar, de koning van Babel, G'dal'yahu [Gedalja] aan, de zoon van Achiqam [Achikam], de zoon van Shafan [Safan]. Toen al de legeroversten met hun mannen hoorden, dat de koning van Babel G'dal'yahu had aangesteld, kwamen zij tot G'dal'yahu te Mitz'pa [Mispa], namelijk Yish'ma'el [Jismaël], de zoon van N'tan'ya [Netanja], Yochanan [Jochanan], de zoon van Qareach [Kareach], S'raya [Seraja], de zoon van de Netofatiet Tan'chumet [Tanchumet], en Ya'azan'yahu [Jaazanja], de zoon van de Ma'akatiet, zij met hun mannen. En G'dal'yahu zwoer hun en hun mannen en zeide tot hen: gij hoeft niet te vrezen voor de dienaren der Chaldeeën; blijft in het land wonen en weest de koning van Babel onderworpen, dan zal het u wel gaan. Maar het geschiedde in de zevende maand, dat Yish'ma'el, de zoon van N'tan'ya, de zoon van Elishama, een man van koninklijken bloede, kwam met tien mannen bij zich; zij sloegen G'dal'yahu dood, en tevens de Judeeërs en de Chaldeeën, die bij hem te Mitz'pa waren. Toen ging het gehele volk, klein en groot, met de legeroversten op weg, en zij kwamen in Egypte; want zij waren bevreesd voor de Chaldeeën.”* Hier wordt dus gesproken over 'het gehele volk', en dat is toch wel iets anders dan 'enigen'. We kunnen hieruit dus concluderen, dat slechts de bovenlaag en de middenklasse van Juda naar Babylonië werden meegevoerd, maar dat de onderlaag van de bevolking achterbleef en na de opstand naar Egypte gevlucht is. Het koninkrijk Juda overleefde het koninkrijk Israël precies 136 jaar. De tien noordelijke stammen werden reeds in 722 v.g.t. weggevoerd door de Assyriërs en de twee zuidelijke stammen alsook de Leviëten in 586 v.g.t. door de Babyloniërs. Het lijkt wel op elkaar, want in beide gevallen is de ballingschap de straf voor de ontrouw aan de Eeuwige en de verering van afgoden. Maar toch is er een groot verschil tussen beide ballingschappen. Terwijl het koninkrijk Israël vanaf het begin afvallig was en deed wat slecht is in de ogen van de Eeuwige, kende het koninkrijk Juda ook periodes van geestelijke opleving tijdens de regering van g'dvrezende koningen zoals we hierboven hebben gelezen. Daarom bleef de Babylonische ballingschap ook beperkt tot 70 jaar, terwijl er bij de Assyrische ballingschap geen einddatum

genoemd werd. Zowel voor de oude ballingen uit Israël alsook voor de nieuwe aankomelingen uit Juda veranderde wel het één en ander met betrekking tot hun overheersers. Het Assyrische Rijk werd opgevolgd door het Babylonische Rijk en Babel nam de plaats in van Nineve als zetel van de koning en hoofdstad van het koninkrijk. Het feit, dat de oude Assyrische grondgebieden nu deel uitmaakten van het nieuwe Babylonische wereldrijk roept vragen op over het lot van de ballingen. Werden de ballingen uit Juda naar andere gebieden gebracht dan de ballingen uit het Tienstammenrijk of kwamen zij elkaar daar weer tegen? En zo ja, hoe reageerden zij op elkaar? Onderhielden zij contacten met elkaar? Vond er misschien zelfs een vermenging plaats? Had de ballingschap invloed op het g'dsdienstige leven van de Israëlieten? Mochten zij hun geloof daar wel openlijk belijden of was dit verboden? Hoe konden zij het ontbreken van de tempel en de daarbij horende offerdienst opvangen zonder hun geloof kwijt te raken? Waren zij überhaupt nog wel gelovig? De wegvoering in de ballingschap was immers de straf voor hun ongelof. Zo zijn er nog vele vragen, waar ik in het volgende deel van deze studiereeks een antwoord op zal proberen te vinden. Een tipje van de sluier wordt opgetild in het apocriefe bijbelboek Tobit, waarin deze profeet, die tot de eerste groep ballingen behoorde, reeds de ballingschap van de tweede groep voorspelde, die ruim 136 jaar later zou plaats vinden, maar ook de uiteindelijke terugkeer naar het land, dat de Eeuwige hun vaders onder ede beloofd had. Op zijn sterfbed profeteerde Toviya [Tobit], die afkomstig was uit de stam Naftali [Naftali] en met zijn vrouw in Nineve woonde: *“Onze volksgenoten die nog in Israël wonen, zullen vanuit dat goede land in ballingschap worden gevoerd en worden verstrooid. Heel het land zal verlaten zijn, er zal niemand meer in Shom'ron [Samaria] en Yerushalayim [Jeruzalem] wonen. De tempel van G'd zal in de as worden gelegd en een tijd van rouw doormaken. Maar G'd zal zich opnieuw over de Israëlieten ontfermen, en dan zal Hij hen naar Israël laten terugkeren. Ze zullen de tempel herbouwen, en hoewel die niet zoals de vorige zal zijn, zal hij blijven bestaan totdat de tijden zijn voltooid. Alle Israëlieten zullen uit hun ballingschap terugkeren en Jeruzalem in al zijn pracht herbouwen. En de tempel van G'd wordt weer opgebouwd, zoals Israëls profeten hebben gezegd.”* (טוביה Toviya [Tobit] 14:4-5). Amen!

Werner Stauder